

Σήμερα θα προσπαθήσω να παρουσιάσω βάσει των στοιχείων που έχουμε συλλέξει από έρευνα μας για το συγκεκριμένο θέμα (για περισσότερες πληροφορίες δείτε [https://www.solidaritynow.org/wp-content/uploads/2020/07/EU-FundingIntegration-brief\\_GreeceGR-1.pdf](https://www.solidaritynow.org/wp-content/uploads/2020/07/EU-FundingIntegration-brief_GreeceGR-1.pdf)), πως η χρήση των Ευρωπαϊκών κονδυλίων για το προσφυγικό την περίοδο που διανύουμε και που τελειώνει σύντομα έχει βοηθήσει ή εμποδίσει την ένταξη αιτούντων άσυλο και προσφύγων, θα επισημάνω κάποια προβλήματα και θα κάνω και κάποιες προτάσεις για την επόμενη περίοδο.

Καταρχάς νομίζω θα συμφωνήσουμε όλοι ότι από το 2015 όταν ένας αυξανόμενος αριθμός αιτούντων άσυλο άρχισε να καταφτάνει προς την Ευρώπη μέσω της Ελλάδας έχουν περάσει πέντε χρόνια και εξακολουθούμε να βλέπουμε αρκετά κενά τόσο στο σύστημα υποδοχής όσο και στην ένταξη αυτών των ανθρώπων. Τόσο η έλλειψη στρατηγικής και σχεδιασμού, όσο και η μόνιμη κατάσταση έκτακτης ανάγκης με την οποία αντιμετωπίζουμε τα πράγματα αλλά και η έλλειψη πολιτικής βούλησης, διαιωνίζουν το πρόβλημα. Κάποιες προσπάθειες βελτίωσης της κατάστασης φυσικά και έχουν γίνει ωστόσο είναι αποσπασματικές και δεν έχουν τα θεμιτά αποτελέσματα.

Πριν 1,5 χρόνο είδαμε τη νέα Εθνική Στρατηγική για την Ένταξη, που αποτελεί βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση παρόλα αυτά δεν έχει ακόμα εφαρμοστεί ενώ δεν διαθέτουμε ακόμα ένα λεπτομερές σχέδιο δράσης για την ένταξη που να βασίζεται σε επαρκή αξιολόγηση των αναγκών και με συγκεκριμένες πηγές χρηματοδότησης. Γενικότερα, η δημοσιονομική διαχείριση παρουσιάζει πολλές προκλήσεις, καθιστώντας τις διαδικασίες χρηματοδότησης αρκετά περίπλοκες και δύσκολες.

Πιο συγκεκριμένα για τη δημοσιονομική διαχείριση και για να δώσω λίγο το πλαίσιο σε όσους ενδεχομένους δεν το γνωρίζουν, τα ευρωπαϊκά κονδύλια που λαμβάνει η Ελλάδα και μπορούν να χρησιμοποιηθούν για ενταξιακά προγράμματα προέρχονται από το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο (ΠΔΠ) που είναι το σχέδιο δαπανών της Ευρώπης για διάφορους τομείς δραστηριοτήτων, μεταξύ των οποίων η κοινωνική ένταξη. Τα Ταμεία του ΠΔΠ που συνδέονται με την ένταξη περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων πόρων:

- Το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης (TAME) που εστιάζει συγκεκριμένα σε πρόσφυγες και μετανάστες και τα μέτρα ένταξης που συνδέονται με την υποδοχή τους (π.χ. γλωσσική κατάρτιση).
- Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ), το κύριο μέσο της ΕΕ για την απασχόληση και την κοινωνική πολιτική, το οποίο έχει ως έναν από τους στόχους πολιτικής του την κοινωνικό-οικονομική ένταξη ευπαθών ομάδων, συμπεριλαμβανομένων των ΥΤΧ (π.χ. πρόσβαση στην αγορά εργασίας).
- Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) που επενδύει σε κοινωνικές υποδομές και υποδομές υγείας, εκπαίδευσης, στέγασης και παιδικής μέριμνας, καθώς και σε δράσεις για την αναζωογόνηση των υποβαθμισμένων αστικών περιοχών και τη μείωση της απομόνωσης ατόμων με μεταναστευτικό υπόβαθρο.

Οι συνέργειες μεταξύ των ταμείων είναι πολύ σημαντικές ωστόσο στην Ελλάδα, κατά την τρέχουσα περίοδο χρηματοδότησης, έχει επιτευχθεί ελάχιστος συντονισμός μεταξύ των διαφόρων ταμείων και έχει χρηματοδοτηθεί ένας περιορισμένος αριθμός δραστηριοτήτων ένταξης, συχνά με τη μορφή πιλοτικών σχεδίων που στερούνται συνέχειας και βιωσιμότητας.

Κάποια από τα μεγαλύτερης κλίμακας προγράμματα που έχουν χρηματοδοτηθεί είναι το πρόγραμμα παροχής στέγασης σε διαμερίσματα για αιτούντες άσυλο (ESTIA), ένα πρόσφατο πρόγραμμα ένταξης για αναγνωρισμένους πρόσφυγες (HELIOS) και τα Κέντρα Ένταξης Μεταναστών και Προσφύγων (KEM) σε 10 Δήμους, τα οποία παρέχουν εξειδικευμένες υπηρεσίες

σε ΥΤΧ με στόχο τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου τους, την πρόσβαση στην αγορά εργασίας και την κοινωνική ένταξη.

### Προβλήματα

-Η συνεργασία μεταξύ δημόσιων αρχών στην Ελλάδα δεν ήταν ιδιαίτερα εύκολη ποτέ, επομένως οι συνέργειες μεταξύ ταμείων και έργων είναι περιορισμένες και ότι έχουν επιτευχθεί έως τώρα λιγότερα από τα προσδοκώμενα.

-Οι διαρθρωτικές αδυναμίες του τρέχοντος ΠΔΠ, όπως η έλλειψη ευελιξίας κατά την προετοιμασία των κονδυλίων του προϋπολογισμού, οι εξαιρετικά περίπλοκοι κανονισμοί χρηματοδότησης που διαφέρουν μεταξύ των ταμείων καθώς και ο μεγάλος αριθμός προγραμμάτων και εργαλείων που περιπλέκει την κατανόηση των κανόνων και των διαδικασιών χρηματοδότησης της ΕΕ, δημιουργούν πρόσθετα εμπόδια.

-Επίσης και το γεγονός ότι οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, οι ίδιοι οι πρόσφυγες και μετανάστες δεν λαμβάνουν μέρος στο σχεδιασμό των προτάσεων που η χώρα καταθέτει στην ΕΕ. Επομένως από τη μία πλευρά έχουμε αρχές που υποβάλλουν και διαχειρίζονται προτάσεις χρηματοδότησης αλλά απέχουν πολύ από το πεδίο, και από την άλλη πλευρά, αυτοί που συνεργάζονται στενά με υπηκόους τρίτων χωρών (ΥΤΧ) και επομένως κατανοούν τις ανάγκες τους δεν μπορούν να μεταφέρουν τις εμπειρίες και τη γνώμη τους, δυσχεραίνουν ακόμα πιο πολύ τις διαδικασίες.

-Σίγουρα η πανδημία έχει δημιουργήσει νέες ανάγκες και περαιτέρω δυσκολίες για την ένταξη, ενώ για τον ίδιο λόγο έχει καθυστερήσει και η προετοιμασία του επόμενου ΠΔΠ. Κανονικά τα κράτη μέλη θα έπρεπε να είχαν υποβάλει τις προτάσεις τους για την περίοδο 2021-2027 από τον περασμένο Μάρτη. Ωστόσο με την πανδημία έγινε επιτακτική η ανάγκη διάθεσης κονδυλίων για την αντιμετώπιση της κρίσης, δημιουργήθηκε ένα επιπρόσθετο Ταμείο, το Ταμείο Ανάκαμψης το καλοκαίρι που μας πέρασε και τα κράτη μέλη σχεδιάζουν τελικά τώρα τις προτάσεις τους. Ακόμα και οι διαπραγματεύσεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο για κάποια ταμεία δεν έχουν ολοκληρωθεί ακόμα επομένως το τωρινό ΠΔΠ που θα έληγε στο τέλος του έτους, θα παραταθεί για ένα διάστημα μέχρι να ολοκληρωθούν οι διαδικασίες και να τεθεί σε εφαρμογή το νέο πλαίσιο.

### Συστάσεις

Το νέο ΠΔΠ έχει κάποιες διαφορές από το παλιό (διαρθρωτικά θέματα) αλλά επειδή δεν έχουμε χρόνο δεν θα μπω σε λεπτομέρειες. Θα κλείσω επομένως με μερικές γενικές συστάσεις.

Για να βελτιωθεί χρειάζεται στο τεχνικό κομμάτι που αφορά στη διαχείριση των πόρων οι ελληνικές αρχές πρέπει:

- Αύξηση της σαφήνειας σχετικά με τη χρηματοδότηση της ΕΕ και του ΠΔΠ, συμπεριλαμβανομένων των διαθέσιμων χρηματοδοτικών μέσων και προτεραιοτήτων.
- Αύξηση της ευελιξίας και απλοποίηση των διαδικασιών και των ελέγχων για χρηματοδοτούμενους φορείς. Εξάλειψη των «επιπέδων» της γραφειοκρατίας όταν δεν είναι απαραίτητα.
- Ενίσχυση του συντονισμού μεταξύ προγραμμάτων και διαχειριστικών αρχών για την εξασφάλιση της καλύτερης δυνατής χρήσης των κονδυλίων της ΕΕ.
- Διασφάλιση της ουσιαστικής συμμετοχής στο σχεδιασμό, την εφαρμογή και την παρακολούθηση προγραμμάτων όλων των ενδιαφερόμενων φορέων, συμπεριλαμβανομένων υπουργείων, δήμων, περιφερειών, διαχειριστικών αρχών για ταμεία, ΜΚΟ και των διαφόρων μεταναστευτικών και προσφυγικών κοινοτήτων.
- Υποστήριξη της συνεχούς ανάπτυξης ικανοτήτων για υπαλλήλους του δημόσιου τομέα και οργανισμών σε όλες τις πτυχές της χρηματοδότησης της ΕΕ

Σε επίπεδο πολιτικής είναι απαραίτητα για τη διευκόλυνση της διαδικασίας ένταξης:

- Βελτίωση και εφαρμογή της Εθνικής Στρατηγικής για την Ένταξη και προετοιμασία ενός σχεδίου δράσης, που να βασίζεται στις υποχρεώσεις της Ελλάδας σύμφωνα με τα εθνικά και ευρωπαϊκά νομικά πλαίσια και να ξεκινάει από την φάση υποδοχής.
- Συνέχιση και επέκταση των υπαρχόντων επιτυχημένων προγραμμάτων. Τα υπάρχοντα, επιτυχημένα προγράμματα πρέπει να ενισχυθούν, να βελτιωθούν όπου χρειάζεται και να συνδεθούν με άλλα προγράμματα ένταξης ώστε να δημιουργήσουν μια ολιστική διαδικασία ένταξης. Για παράδειγμα, τα ΚΕΜ πρέπει να επεκταθούν σε περισσότερους δήμους και να υποστηριχθούν περαιτέρω με κατάλληλο προσωπικό και δραστηριότητες, το πρόγραμμα στέγασης ΕΣΤΙΑ πρέπει να συνδεθεί με υπηρεσίες ένταξης (γλωσσική κατάρτιση, υπηρεσίες απασχολησιμότητας κ.λπ.) και τα κριτήρια επιλεξιμότητας του προγράμματος ΗΕΛΙΟΣ που αποκλείει προς το παρόν πρόσφυγες που στεγάζονται αυτόνομα, πρέπει να επανεξεταστούν έτσι ώστε να μην γίνονται διακρίσεις εις βάρος ορισμένων ομάδων.
- Άρση των εμποδίων που δυσχεραίνουν την πρόσβαση σε κοινωνικές υπηρεσίες. Οι δυσκολίες στην απόδοση αριθμού φορολογικού μητρώου (ΑΦΜ), αριθμού κοινωνικής ασφάλισης (ΑΜΚΑ και ΠΑΑΥΠΑ), ανοίγματος τραπεζικού λογαριασμού, λήψης παροχών κ.λπ., εξακολουθούν να υφίστανται και εμποδίζουν τη διαδικασία ένταξης των ΥΤΧ, παρά τις σημαντικές προσπάθειες πολλών φορέων για την επίλυσή τους.
- Υποστήριξη επικοινωνίας με τοπικές κοινότητες, κατάρτιση όσον αφορά στα ανθρώπινα δικαιώματα και άλλες δραστηριότητες με στόχο την σωστή ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού.